

Jolanta Kamińska

Doradca metodyczny m.st. Warszawy w zakresie języka niemieckiego
Gimnazjum nr 123 w Warszawie

Ewaluacja osiągnięć uczniów w zakresie skutecznej komunikacji ustnej na lekcji języka obcego w gimnazjum

Wstęp

Najbardziej trafną i lapidarną ewaluację osiągnięć ucznia po zakończeniu szkoły ponadgimnazjalnej usłyszałam w sekretariacie jednego z liceów ogólnokształcących w Warszawie. Po zakończeniu roku szkolnego do sekretariatu weszła matka absolwenta i poprosiła o jego dokumenty. Sekretarka wręczyła kobiecie zaświadczenie z OKE i pochwaliła jej syna za doskonałe wyniki z języka angielskiego (część pisemna 100% i część ustna 95%). Matka zaś fakt ten skomentowała mniej więcej tymi słowami: „W sukcesie mojego syna szkoła ma niewielki udział. Udostępniła lokal, zorganizowała 300 godzin języka, z czego część to były zastępstwa z nauczycielami innych przedmiotów. Zdarzało się, że zwalniano uczniów z zajęć. Państwo zapewnili dwie nauczycielki, których najlepszą stroną była negatywna motywacja, w postaci zaniżanych ocen. Natomiast nasz wkład to: 200 godzin języka na kursach poza szkołą w ciągu trzech lat, które kosztowały 4 tys. zł., miesięczny kurs w Kanadzie za 7,5 tys. zł., na którym syn przestał się bać mówić, i pozytywna stymulacja z naszej strony.”

Do doskonałość tej ewaluacji polega na tym, że zawiera konkretne dane: ilość godzin języka, poniesione koszty, miejsca nauki, jak również wskazówki do pracy: na zastępstwach powinno się realizować zakres materiału z danego przedmiotu, a kryteria ocen trzeba przeanalizować na nowo. Żeby jednak można było sformułować konstruktywne wnioski do pracy nad doskonaleniem komunikacji ustnej w szkole, to należałoby zapytać ucznia, co sprawiło, że „przestał bać się mówić”, oraz matkę, w jaki sposób pozytywnie go stymulowała. Jednym słowem zadbać o wymianę informacji zwrotnych. Choć rozmów tych nie przeprowadzono, to nasuwa się wniosek, że w kształceniu najważniejsza jest droga do sukcesu, czyli proces, a nie sam sukces, czyli wynik. Samym wynikiem egzaminu z języka obcego szkoła nie może ewaluować procesu kształcenia językowego swoich uczniów. Może być on jedynie częścią składową oceny wartościującej, ponieważ wynik bez właściwego komentarza ze strony bezpośrednich uczestników tego procesu, czyli ucznia i nauczyciela, oraz pośrednich, np. rodziców, nie może w sposób obiektywny wskazać na mocne i słabe strony tegoż właśnie procesu.

W podstawie programowej dla wszystkich etapów edukacyjnych podstawowym celem kształcenia w zakresie języków obcych nowożytnych jest „skuteczne porozumiewanie się w mowie i w piśmie”¹. Skuteczność komunikacji pisemnej

¹ Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia w poszczególnych typach szkół opublikowanego w dniu 15 stycznia 2009 r. DzU nr 4, poz. 7.

w trakcie cyklu kształcenia weryfikują liczne testy i sprawdziany nauczycielskie, natomiast pod koniec III etapu obowiązkowy egzamin gimnazjalny, a po zakończeniu czwartego – egzamin maturalny. Jednakże do tego ostatniego, który składa się z części pisemnej i ustnej, przystępują tylko ci, którzy deklarują taką chęć. Wszyscy zdający mają wtedy pierwszą szansę na zewnętrzną ocenę swojej skuteczności komunikacyjnej w mowie². Zgodnie z założeniami podstawy programowej ten egzamin mogą zdać dopiero po 12 latach, jeśli będą uczyć się języka obcego od pierwszej klasy szkoły podstawowej i kontynuować jego naukę w gimnazjum i szkole ponadgimnazjalnej. Dwanaście lat nauki to wystarczająco długi okres, który na poszczególnych etapach kształcenia powinien być tak zaplanowany i wykorzystany przez nauczycieli języków obcych, żeby **uczeń nie bał się mówić, skutecznie się komunikował i miał świadomość swoich mocnych i słabych stron**. Zanim przejdę do praktycznych rozwiązań, jakie zastosowałam i stosuję w nauczaniu sprawności mówienia na zajęciach języka niemieckiego w gimnazjum, przedstawię wyniki dwóch sprawdzianów diagnostycznych biegłości językowej³. Pierwszy z nich został przeprowadzony po II etapie edukacyjnym w szkołach gimnazjalnych, a drugi rok później po III etapie w szkołach ponadgimnazjalnych. Wyniki z części ustnej sprawdzianów zainspirowały mnie do zmian w sposobie nauczania skutecznej komunikacji w mowie na poziomie gimnazjum.

Wyniki badań skuteczności komunikacji ustnej po II i III etapie edukacyjnym

W pierwszym tygodniu września 2006 roku został przeprowadzony sprawdzian diagnostyczny biegłości językowej w zakresie języka niemieckiego po II etapie edukacyjnym. Sprawdzenie składało się z części pisemnej i ustnej na poziomie A1⁴. Przystąpiło do niego 329 uczniów klas pierwszych z siedmiu gimnazjów w Warszawie i jednego z Górowa Iławeckiego. Uczniowie ci mieli kontynuować w gimnazjum naukę języka niemieckiego po szkole podstawowej.

Tabela 1. Ogólne wyniki sprawdzianu po II etapie 2006, *Wiem, co już umiem* – poziom A1

Wskaźniki	Wartości		
	Całość*	Część pisemna	Część ustna
Liczba punktów możliwych do uzyskania	60	42	18
Liczba uczniów	329	329	329
Łatwość sprawdzianu	0,53	0,56	0,46
Modalna	43	24	7

² Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 8 kwietnia 2008 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w publicznych szkołach i placówkach artystycznych (DzU nr 65, poz. 400, z późn. zm.).

³ Projekt 2006 „Wiem, co już umiem”, Projekt 2007 „Wiem, co już umiem”, Raporty ewaluacyjne sprawdzianów diagnostycznych z języka niemieckiego po II (poziom A1) i III (poziom A2) etapie edukacyjnym, przygotowanych i przeprowadzonych przez doradców metodycznych m.st. L. Brandmiller-Witowską, J. Kamińską, A. Werner i finansowanych ze środków Biura Edukacji m.st. Warszawy.

⁴ Europarat (2001): *Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen: lernen, lehren, beurteilen*. München: Langenscheidt (Europejski System Opisu Kształcenia Językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie, w skrócie: ESOKJ).

Wskaźniki	Wartości		
	Całość*	Część pisemna	Część ustna
Mediana	34	25	9
Średnia arytmetyczna	31,83	23,59	8,24
Odchylenie standardowe	12,11	8,41	4,73
Rozstęp	57	40	18
Wartość maksymalna	58	40	18
Wartość minimalna	1	0	0

* *Całość* – suma wyników testu, obejmującego część pisemną i ustną.

Zadania w części ustnej sprawdzianu okazały się dla uczniów trudne. Celem zadań, realizowanych przez uczniów indywidualnie (łatwość 0,48) i w parach (łatwość 0,39), było sprawdzenie umiejętności tworzenia krótkiej wypowiedzi na swój temat, opisu osoby na zdjęciu z wykorzystaniem podanych zwrotów oraz rozmowy z rówieśnikiem na temat wakacji w oparciu o materiał graficzny. Z analizy wyników oraz ankiet przeprowadzonych wśród nauczycieli, którzy nadzorowali i oceniali część ustną wynika, że uczniowie byli zaskoczeni faktem prowadzenia rozmowy z rówieśnikiem, a nie z nauczycielem. Aż 44 proc. zdających nie powitało rozmówcy i nie zapytało o samopoczucie⁵; materiał graficzny wymagał dodatkowych komentarzy ze strony nauczyciela, ale mimo udzielanych wskazówek 78 proc. nie potrafiło sformułować pytań, które rozpoczynają się od zaimków pytających takich jak: *kto?*, *co?*, *z kim?*, *czym?* i *dokąd?*; 62 proc. nie rozumiało pytań rówieśników, a 30 proc. nie podziękowało za uzyskane informacje.

Wyniki części ustnej sprawdzianu po II etapie edukacyjnym pokazały, że 21 proc. zdających potrafi sprawnie komunikować się na poziomie A1 i może rozpocząć naukę języka niemieckiego na poziomie A2, 47 proc. uczniów powinno doskonalić swoje umiejętności na poziomie A1, natomiast 32 proc. zdających powinno zacząć naukę języka od początku.

W pierwszym tygodniu września 2007 roku został przeprowadzony sprawdzian diagnostyczny biegłości językowej w zakresie języka niemieckiego po III etapie edukacyjnym na poziomie A2. Sprawdzenie składało się również z dwóch części: pisemnej i ustnej. Do udziału w nim zgłosiły się 23 szkoły ponadgimnazjalne z Warszawy i jedna z Lublina, z czego 4 zrezygnowały zaraz po otrzymaniu informacji o konieczności przeprowadzenia części ustnej. Dwie szkoły z przyczyn organizacyjnych nie mogły jej przeprowadzić. Przeprowadziły jednak część pisemną.

⁵ W języku angielskim zwrot *How are you?*, podobnie jak w języku niemiecki *Wie geht's?*, jest standardem przy powitaniu.

Tabela 2. Ogólne wyniki sprawdzianu po III etapie 2007 - Wiem, co już umiem – poziom A2

Wskaźniki	Część pisemna	Część ustna
Liczba uczniów	1029	916
Liczba punktów testu (Xmax)	70	20
Łatwość zestawu	0,42	0,43
Modalna	24	0
Mediana	32,5	8,5
Odchylenie standardowe	13,37	5,43
Wynik najwyższy (Xmax)	70	20
Wynik najniższy (Xmin)	0	0
Rozstęp wyników (R)	70	20
Średnia arytmetyczna testu	33,25 – 41,82%	8,58 – 42,92%
Test okazał się dla uczniów	trudny	trudny
Średnia dla kategorii B	9,46 – 63,11%	nie występuje
Średnia dla kategorii C	15,33 – 37,41%	6,03 – 54,87%
Średnia dla kategorii D	8,64 – 36,02%	2,55 – 28,37%

Zadania w części pisemnej i ustnej sprawdzianu (tab. 1.) były dla zdających trudne. W części ustnej ocenie podlegała skuteczność komunikacyjna, spójność, płynność oraz poprawność językowa. Uczniowie przystępowali do realizacji trzech zadań. Najpierw przeprowadzali rozmowę w parze: pozdrawiali się, pytali się i udzielali informacji na swój temat według podanych punktów, dziękowali za rozmowę i żegnali się (łatwość 0,62). Z analizy wyników i ankiet nauczycielskich wynika, że wielu z nich nie potrafiło nawiązać rozmowy (31%), zapytać o nazwisko (27%). Uczniowie mieli problem z podaniem wieku i adresu (29%) oraz zapytaniem o zainteresowania (29%). Zadanie drugie było realizowane indywidualnie w formie monologu, w którym zdający musiał opisać osobę lub rzecz na zdjęciu, czyli nazwać ją, określić jej położenie i wyrazić krótką opinię na jej temat (łatwość zadania 0,47). Problem z nazwaniem osoby/rzeczy miało 38%, z określeniem miejsca lub zawodu 60% i z wyrażeniem swojej opinii również 60%. Trzecie zadanie (łatwość 0,31) polegało na ustaleniu spotkania, czyli celu, terminu i miejsca. Zdający musieli przeprowadzić rozmowę w formie krótkich negocjacji. Do dyspozycji mieli materiał graficzny. 44% zdających nie zaproponowało żadnego spotkania, 50% nie potrafiło określić terminu, natomiast 53% ustalić miejsca. Jeśli już padały propozycje, to w formie pytań przez inwersję, np. *Idziemy do kina?*, a odpowiedzi ograniczały się do powiedzenia *tak*.

Wśród uczniów przystępujących do części ustnej 9 proc. nie uzyskało ani jednego punktu. Po zakończeniu sprawdzianu informowali swoich nauczycieli, że nie potrafią mówić po niemiecku, więc w obawie przed kompromitacją po prostu odmawiali odpowiedzi.

Wyniki części ustnej sprawdzianu po III etapie edukacyjnym pokazały, że 12% zdających potrafi sprawnie komunikować się na poziomie A2 i może rozpocząć naukę języka niemieckiego na poziomie B1⁶, 54 proc. uczniów powinno doskonalić swoje umiejętności na poziomie A2, natomiast 34 proc. zdających powinno zacząć naukę języka od początku.

Z przeprowadzonych badań wynika, że po III etapie edukacyjnym procentowo zmniejszyła się prawie dwukrotnie liczba uczniów w stosunku do wyników po II etapie, którzy potrafią skutecznie komunikować się w mowie. Zgodnie z obowiązującą wówczas podstawą programową, ramowymi i szkolnymi planami nauczania oraz przy założeniu, że rok szkolny trwa 35 tygodni, realizowano w gimnazjum 315 godzin języka obcego obowiązkowego w wymiarze 9 godzin w cyklu kształcenia. W wielu jednak gimnazjach w Warszawie nauczano nieobowiązkowo drugiego języka w wymiarze 6 godzin w cyklu kształcenia. To daje dodatkowo 210 godzin. Uczniowie biorący udział w sprawdzianie po III etapie mieli za sobą 525 godzin nauki języków obcych, natomiast po II etapie zaledwie 288.

Nauczanie skutecznej komunikacji ustnej w gimnazjum – rozwiązania praktyczne

Obecnie w gimnazjum obowiązują dwie podstawy programowe do języków obcych: *III.0 dla początkujących* oraz *III.1 na podbudowie wymagań dla II etapu edukacyjnego*. Różnice w celach kształcenia i treściach obu podstaw są niewielkie, np. w pkt 1. *Znajomość środków językowych – uczeń w III.0 posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych, a w III.1 podstawowym zasobem środków językowych*. Na naukę dwóch języków obcych przeznaczają się 450 godzin.

Czas na lekcjach obu języków powinien być więc tak zaplanowany, żeby uczniowie: nie bali się mówić, skutecznie się komunikowali na poziomie A2, mieli świadomość swoich mocnych i słabych stron na tyle, żeby bez obawy wykorzystać swoje umiejętności językowe w codziennym życiu i najlepiej jak to możliwe zdać część ustną egzaminu maturalnego z języka obcego.

Chcąc utwierdzić ucznia w przekonaniu, że skuteczna komunikacja ustna jest umiejętnością wysokiej rangi, umieściłam ocenę z mówienia w wadze 4 w pięciostopniowej skali, za oceną z testów (waga 3) i przed pracami projektowymi (waga 5). Zanim jednak uczeń otrzyma ocenę, będzie musiał przeprowadzić trzy rozmowy na określony temat, wtedy otrzyma ocenę bardzo dobrą w kategorii „rozmowa” lub zrelacjonuje rozmowę rówieśników i tu otrzyma ocenę bardzo dobrą w kategorii „wypowiedź”. Obie kategorie są równorzędne w wadze 4 – sprawność mówienia. Na taką konwersację przeznaczam na każdej lekcji przynajmniej 10 minut. Taki czas można osiągnąć dopiero po dwóch semestrach nauki w wymiarze 2 godzin tygodniowo. W klasie pierwszej ta część lekcji trwa nawet do 20 minut.

⁶ A1, A2 – poziom podstawowy; B1, B2 – poziom samodzielności; C1, C2 – poziom biegłości, zdefiniowane przez Radę Europy w ESOKJ.

Każda rozmowa jest oceniana plusem, jeśli uczeń spełni trzy warunki: **pytający** rozpoczyna rozmowę, zadaje pytania (3 lub 5) na określony temat i uzyskuje odpowiedzi oraz dziękuje za informacje; **odpowiadający** reaguje na zwrot rozpoczynający rozmowę, udziela odpowiedzi na pytania (3 lub 5) i reaguje na zwrot kończący rozmowę. Warunki, które są konieczne do uzyskania plusa, to zamknięty zeszyt i książka oraz reagowanie na wskazówki nauczyciela, który pełni funkcję wspierającą, np. naprowadza na właściwe słowa czy konstrukcje, odwołując się do doświadczenia i wiedzy uczniów. Uczniowie do konwersacji wybierani są losowo, a nie przez podniesienie ręki. Ta sytuacja jest zbliżona do tej, w jakiej możemy znaleźć się w życiu, kiedy podchodzi do nas cudzoziemiec i zwraca się z pytaniem nie dlatego, że idziemy z podniesioną ręką, ale dlatego, iż ma problem i potrzebna jest mu konkretna informacja. Ta argumentacja jest dla uczniów zrozumiała.

Poza plusem uczeń może otrzymać w kategorii „rozmowa” jeszcze dwa, nazwijmy to umownie, znaczki, tj. minus, kiedy odmówi w niej udziału. Takich przypadków w ciągu roku 2010/2011 miałam trzy na 50 uczniów, których uczyłam. Za każdym razem klasa próbowała wpłynąć na zmianę decyzji. Drugim znacznikiem jest plus/minus, tzw. połowa plusa, czyli kropka, którą uczeń otrzymuje w momencie przerwania rozmowy i odmowy jej kontynuacji lub zakończenia. Taki przypadek miałam tylko jeden.

Każdy uczeń zbiera swoje znaczki na tzw. koncie. Liczba znaczków na koncie – celowo nie nazywam ich punktami, ponieważ one kojarzą się uczniom liczbowo – jest uzależniona od liczby godzin w tygodniu. Konto może składać się z trzech pozycji, jeśli godzin języka są dwie lub jedna w tygodniu, lub z czterech, jeśli tych godzin jest więcej. Na moich lekcjach po odbyciu trzech rozmówek/relacji uczeń zamyka konto i wystawia sobie ocenę zgodnie ze znanymi mu wcześniej zasadami⁷. Najważniejsza informacja dla niego to notatka w jego zeszycie obok znaczka (tab. 3.) w postaci tematu konwersacji, treści pytań i oraz czasu jej trwania. Tutaj przy czasie trwania rozmowy zapisuje, czy był w roli pytającego (P), czy odpowiadającego (O). Podobnie jest z drugą kategorią, czyli „wypowiedzią”, gdzie uczeń zapisuje temat swojej relacji, jej treść i czas trwania.

Notatka w zeszycie jest informacją dla ucznia oraz jego rodziców. Natomiast nauczyciel musi prowadzić swoją kartę, na której znajdują się podobne znaczki oraz informacje w postaci tematów konwersacji, terminów, czasu i roli, jaką uczeń odgrywał, rozmawiając z rówieśnikiem. Do tej karty uczeń nie ma dostępu.

Tabela 3. Przykładowe notatki w zeszycie ucznia – Sprawność MÓWIENIE

Data	1. Potrafię prowadzić rozmowę (temat):	Data	1. Potrafię prowadzić rozmowę (temat):
16 IX +	O sobie: wiek, miejsce zamieszkania, kraj pochodzenia, numer telefonu (P. 15')	26 X +	Kolega z klasy: imię, wiek, hobby, ulubiony przedmiot w szkole, ulubiona potrawa (O. 12')

⁷ „Znaczniki” i oceny: **bdb** (+,+,+); **db+** (+,+,•); **db** (+,+,-); **dst+** (+,•,-) / (•,•,•); **dst** (+,-,-) / (•,•,-); **dotp** (•,-,-); **ndst** (-,-,-).

30 IX	+	Plan lekcji: przedmioty, dni tygodnia, ilość godzin, ulubiony przedmiot, opinia o fizyce (O. 14')	16 XI	•	Mój dzień: godziny (P. 2')
12 X	+	Pies: imię, wiek, wygląd, ulubione jedzenie, zabawy (P. 14')	14 XII	-	Odmówiłem, ponieważ mi się nie chciało
I	Ocena: 5		II	Ocena: 3+	
Data	2. Potrafię relacjonować rozmowę (temat):		Data	2. Potrafię relacjonować rozmowę (temat):	
21 X	+	Rodzina: członkowie, wiek, zawód, hobby (4')	10 II	•	Umawianie się do kina: miejsce, godzina (1')
18 XI	+	Śniadanie: jedzenie, picie, czas (2')	24 II	•	Opis dnia: godzina wstawania
4 I	-	Nie notowałem, nie pamiętam	15 III	+	Koleżanka: co musi i może robić w domu (2')
I	Ocena: 4		II	Ocena: 4	

W trakcie trwania rozmówki reszta uczniów nie podpowiada i nie komentuje wypowiedzi, tylko uważnie słucha i sporządza notatki. One posłużą im do sformułowania relacji z usłyszanej rozmowy. W parze uczniowie rozmawiają na początku każdej lekcji i na tematy zrealizowane na wcześniejszych zajęciach, dlatego uczeń nie może powiedzieć, że jest nieprzygotowany. Jeśli zdarzy się taka sytuacja, to rozmawia na taki temat, na jaki potrafi. Osoba, która będzie zadawała pytania, musi ten fakt uwzględnić. W ten sposób uczniowie okazują sobie szacunek i doskonałą umiejętność dostosowania się do sytuacji komunikacyjnej.

Rozmawiając i słuchając innych, mają okazję do systematycznego powtarzania i utrwalania materiału leksykalnego oraz gramatycznego. Niejednokrotnie w trakcie rozmowy zmuszeni są do poprawiania pytań i odpowiedzi, jeśli te okażą się niezrozumiałe dla rozmówcy lub słuchaczy.

Wyniki ewaluacji osiągnięć uczniów w zakresie skutecznej komunikacji ustnej

Pierwsza ewaluacja osiągnięć jest po uzyskaniu przez wszystkich uczniów w grupie oceny w kategorii *potrafię prowadzić rozmowę*; zawsze są to oceny bardzo dobre. Na tablicy pojawiają się tematy rozmówek, jakie uczniowie mogli prowadzić od rozpoczęcia roku szkolnego do chwili obecnej. Wspólnie analizują na podstawie notatek różnorodność zapisanych tematów, czas oraz rolę, w jakich byli w trakcie rozmowy (pytający lub odpowiadający). Niektórzy przy trzech plusach mają jeden i ten sam temat, ale różne hasła. Inni natomiast te same tematy i te same hasła. Są też tacy, którzy tylko odpowiadali, a nigdy jeszcze nie pytali. Uczniowie zauważają, że sprawność komunikacyjna jest tym wyższa, im większa jest różnorodność tematów rozmówek i zmienność ról. Trudniej ma ten, który zadaje pytania, ponieważ on musi wybrać temat konwersacji i sprawnie ją poprowadzić. Szybko się orientują, że czas konwersacji jest wprost proporcjonalny do znajomości słów, gramatyki i konstrukcji zdaniowych, a powtarzający się temat rozmówki to wynik nieobecności na lekcjach w szkole. Wnioski do pracy formułujemy wspólnie, jednak każdy

z uczniów zapisuje sobie tylko te, które odnoszą się do jego osiągnięć, np. regularnie uczyć się słówek, wypisać sobie listę zaimków pytających. W tym momencie padają również propozycje przygotowywania rozmówek w domu. Oczywiście nie ma żadnych przeciwwskazań, jest tylko jeden warunek: każda rozmowa musi być przeprowadzona z inną osobą z grupy.

Druga ewaluacja ma miejsce po uzyskaniu przez wszystkich uczniów oceny w kategorii *potrafię relacjonować rozmowę*; zawsze są to oceny bardzo dobre. Teraz tematów jest znacznie więcej. Czas relacji jest znacznie krótszy od czasu konwersacji, ponieważ uczeń dostaje gotowy materiał leksykalny, natomiast musi być sprawniejszy w stosowaniu reguł gramatycznych. Wielu uczniów mówi, że notują niewiele, ponieważ są w stanie zapamiętać wszystko. W trakcie rozmowy z uczniami wskazuję temat z listy, pytam, kto ma z tego tematu plus i proszę o wypowiedź przed klasą. Często uczniowie są zaskoczeni, że potrafią bez pomocy notatek powiedzieć kilka zdań na wskazany temat. Po zakończeniu wypowiedzi proszę ucznia o podanie daty zapisu, np. 18 IX, a do pozostałych zwracam się z pytaniem, kto rozmawiał na ten temat przed osiemnastym października. Często okazuje się, że uczniowie słuchają rozmówek na jeden temat trzy, cztery, a nawet pięć razy. To sprawia, że systematycznie utrwalają słownictwo i gramatykę. Ale gdy jedna rozmowa trwa 13 minut, ciężko jest wtedy spokojnie siedzieć i tylko słuchać.

Dlatego chwałę moich uczniów za cierpliwość i kulturę osobistą, za skuteczność komunikacyjną, ponieważ mimo pojawiających się trudności potrafią doprowadzić konwersacje do końca; za umiejętność korzystania ze środków dydaktycznych, to jest notatek, swoich i tych, które dla nich robię na tablicy, żeby wymiana informacji była sprawniejsza; za nowe słowa, których się nauczą; za szybkie, dowcipne i bezbłędne odpowiedzi; za powtarzanie poprawnych konstrukcji zdaniowych; za wzrok kierowany na rozmówcę, a nie nauczyciela; za każdy nawet mały postęp w walce z własnym strachem przed kompromitacją; a nawet za to, że mają odwagę spróbować, po zachętach i namowach swoich rówieśników. To znak, że się nie poddają.

Podsumowanie

Uczeń nie boi się mówić, jeśli nie jest karany za popełniane błędy językowe – plus za każdą rozmowę i relację niezależnie od popełnianych błędów językowych; często na lekcji uczestniczy w rozmowie lub samodzielnie formułuje wypowiedzi ustne – 10 minut na każdej lekcji, to przy 72 godz. w roku w grupie 16-osobowej przypada 43 minuty na ucznia; nauczyciel jest przewidywalny w swoich reakcjach, pozytywnie motywuje go i nagradza jego wysiłek – pozytywna informacja zwrotna po każdej rozmowie i relacji. Swoją skuteczność w komunikacji ustnej na poziomie A2 uczeń mierzy ilością uzyskiwanych i przekazywanych informacji w ramach znanych mu tematów i treści. Swoje mocne i słabe strony ocenia na podstawie rzeczywistego udziału w komunikacji, czyli konkretnych tematów rozmów i wypowiedzi, czasu ich trwania oraz swojej obecności na lekcjach języka w szkole. Ewaluacja procesu kształcenia komunikacji ustnej nie jest trudna, jeśli wymagania nie są zbyt wyśrubowane, cele zrozumiałe i osiągalne dla ucznia, a sposób realizacji precyzyjny i nieskomplikowany.

Bibliografia:

1. Brandmiller-Witowska L., Kamińska J., Werner A. *Projekt 2006 „Wiem, co już umiem”, Projekt 2007 „Wiem, co już umiem”, Raporty ewaluacyjne sprawdzianów diagnostycznych z języka niemieckiego po II i III etapie edukacyjnym*, www.edukacja.warszawa.pl, 2007 i 2008.
2. Europarat, *Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen: lernen, lehren, beurteilen*. München: Langenscheidt 2001 (Europejski System Opisu Kształcenia Językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie w skrócie: ESOKJ).
3. Kamińska J., Brandmiller-Witowska L., *Prüfungstraining für Jugendliche, Kopiervorlagen für das Testniveau A1*, Langenscheidt Polska 2007.
4. Kamińska J., Brandmiller-Witowska L., *Język niemiecki Testy gimnazjalne. Odbiór tekstu słuchanego. Odbiór tekstu czytanego. Reagowanie językowe*, Langenscheidt Polska, 2008.
5. Kamińska J., *Das ist Deutsch! Kompakt. Język niemiecki dla gimnazjum, Cz. 1.*, Podręcznik z zeszytem ćwiczeń, Nowa Era 2009.
6. Kempfert G., Rolff H.-G., *Qualität und Evaluation. Ein Leitfaden für Pädagogisches Qualitätsmanagement*, Belz Verlag, Weinheim und Basel 2005.
7. Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2003.
8. Komorowska H., *Sprawdzanie umiejętności w nauce języka obcego. Kontrola – Ocena – Testowanie*, Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2002.
9. Niemierko B., *Ocenianie szkolne bez tajemnic*, WSiP, Warszawa 2002.